



Číslo spisu: S-PUSR-016087/2024

Číslo záznamu: Z-PUSR-075105/2024

Bratislava 24. 09. 2024

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky podľa § 26 ods. 1 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej iba „správny poriadok“) v spojení § 44 ods. 4 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej iba „pamiatkový zákon“)

d o r u č u j e V E R E J N O U V Y H L Á Ť K O U
oznámenie o vydaní rozhodnutia:

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky ako miestne a vecne príslušný správny orgán v zmysle ustanovenia § 9 ods. 3 a § 10 ods. 2 písm. e) pamiatkového zákona v súlade s ustanovením § 46 správneho poriadku vydáva toto

r o z h o d n u t i e :

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky podľa ustanovenia § 15 ods. 1 pamiatkového zákona v spojení s ustanovením § 2 ods. 2 pamiatkového zákona

v y h l a s u j e z a n á r o d n ů k u l t ũ r n u p a m i a t k u

kalváriu v Novej Bani, okr. Žarnovica, s objektovou skladbou: **kalvária (kalvársky vrch)** na parcelách KN-C 4162/1, 4169, 4170, 4171, 4172, 4173, 4174, 4175, 4176, 4178 a KN-E 106, 4490/2, 4583, 4585, 4586, 4587, 4588, 4589, 4590, 4593, 5150/11, 5254/2, 5255, k. ú. Nová Baňa; **kostol (r. k. sv. Kríža)** so súp. číslom 302 na parcele KN-C 4177, k. ú. Nová Baňa; **kaplnka (r. k. Trpiaceho Krista)** na parcele KN-C 4162/1, KN-E 5150/11, k. ú. Nová Baňa; **kaplnka krížovej cesty (I. zastavenie)** na parcele KN-C 4171, KN-E 5254/2, k. ú. Nová Baňa; **kaplnka krížovej cesty (II. zastavenie)** na parcele KN-C 4171, KN-E 5254/2, k. ú. Nová Baňa; **kaplnka krížovej cesty (III. zastavenie)** na parcele KN-C 4178, KN-E 4490/2, k. ú. Nová Baňa; **kaplnka krížovej cesty (IV. zastavenie)** na parcele KN-C 4171, KN-E 5254/2, k. ú. Nová Baňa; **kaplnka krížovej cesty (V. zastavenie)** na parcele KN-C 4169, KN-E 106, k. ú. Nová Baňa; **kaplnka krížovej cesty (VI. zastavenie)** na parcele KN-C 4173, KN-E 4590, k. ú. Nová Baňa; **kaplnka krížovej cesty (VII. zastavenie)** na parcele KN-C 4178, KN-E 4490/2, k. ú. Nová Baňa; **kaplnka krížovej cesty (VIII. zastavenie)** na parcele KN-C 4171, KN-E 4589, k. ú. Nová Baňa; **kaplnka krížovej cesty (IX. zastavenie)** na parcele KN-C 4172, KN-E 4589, k. ú. Nová Baňa; **kaplnka krížovej cesty (X. zastavenie)** na parcele KN-C 4173, KN-E 4588, k. ú. Nová Baňa; **kaplnka krížovej cesty (XI. zastavenie)** na parcele KN-C 4173, KN-E 4588, k. ú. Nová Baňa; **kaplnka krížovej cesty (XII. zastavenie)** na parcele KN-C 4171, KN-E 4587, k. ú. Nová Baňa; **kaplnka krížovej cesty (XIII. zastavenie)** na parcele KN-C 4176, KN-E 4583, k. ú. Nová Baňa; **kaplnka krížovej cesty (XIV. zastavenie)** na parcele KN-C 4175, KN-E 4585, k. ú. Nová Baňa.

Právny vzťah k pozemkom KN-C 4162/1, 4169, 4170, 4171, 4172, 4173, 4174, 4175, 4176, 4178 nie je evidovaný na liste vlastníctva (LV nezaložený). V zmysle listu vlastníctva č. 6145 je vlastníkom pozemkov KN-E 4583, 4585, 4586, 4587, 4588, 4589, 4590 ako aj stavba so súp. číslom 302 vedená ako „*kaplnka*“ na pozemku parcely KN-C 4177 (vedený ako „*zastavaná plocha a nádvorie*“) Rímskokatolícka cirkev, farnosť Nová Baňa (IČO: 31939210). V zmysle listu vlastníctva č. 6123 je vlastníkom pozemkov KN-E 106 a 5150/11 mesto Nová Baňa (IČO: 320897). V zmysle listu vlastníctva č. 6128 je vlastníkom pozemkov KN-E 5254/2 a 5255 Slovenská republika, správcom Slovenský pozemkový fond (IČO: 17335345). Vlastníkom pozemku KN-E 4593 je fyzická osoba podľa listu vlastníctva č. 5708. Vlastníkmi pozemku KN-E 4490/2 sú fyzické osoby podľa listu vlastníctva č. 8039 a Slovenská republika, správcom pozemku je Slovenský pozemkový fond (IČO: 17335345).

Správcom Kalvárie je Rímskokatolícka cirkev, farnosť Nová Baňa.

O d ô v o d n e n i e

V zmysle § 2 ods. 3 pamiatkového zákona je kultúrna pamiatka podľa tohto zákona hnutelná vec alebo nehnuteľná vec pamiatkovej hodnoty, ktorá je z dôvodu ochrany vyhlásená za kultúrnu pamiatku.

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky (ďalej len „Pamiatkový úrad SR“) začal dňa 21. 08. 2024 správne konanie o vyhlásení kalvárie v Novej Bani za národnú kultúrnu pamiatku na základe podkladu pre vyhlásenie národnej kultúrnej pamiatky (ďalej len „podklad“), vypracovaného v zmysle § 15 ods. 2 písm. b) pamiatkového zákona Pamiatkovým úradom SR.

V zmysle § 15 ods. 3 pamiatkového zákona je účastníkom konania vlastník veci, ktorá je predmetom konania o vyhlásení za kultúrnu pamiatku. Ak má byť vyhlásená za kultúrnu pamiatku nehnuteľná vec, účastníkom konania je aj obec. V zmysle § 26 ods. 1 správneho poriadku doručenie verejnou vyhláškou použije správny orgán v prípade, keď účastníci konania alebo ich pobyt nie sú mu známi, alebo pokiaľ to ustanovuje osobitný zákon. V zmysle § 44 ods. 4 pamiatkového zákona ak je v správnom konaní počet účastníkov konania väčší ako desať, správny orgán môže doručovať písomnosti účastníkom konania verejnou vyhláškou.

Oznámenie o začatí správneho konania spolu s podkladom bolo mestu Nová Baňa doručené prostredníctvom elektronickej schránky dňa 21. 08. 2024 a Rímskokatolíckej cirkvi - Farnosti Nová Baňa dňa 22. 08. 2024. Z dôvodu neznámych účastníkov konania (nezaložený list vlastníctva k pozemku – parc. C-KN 4162/1, 4169, 4170, 4171, 4172, 4173, 4174, 4175, 4176, 4178) a počtu známych účastníkov konania správny orgán v zmysle § 26 ods. 1 správneho poriadku a § 44 ods. 4 pamiatkového zákona v spojení s § 18 ods. 3 správneho poriadku oznámil začatie správneho konania verejnou vyhláškou. Verejná vyhláška bola na úradnej tabuli správneho orgánu vyvesená dňa 23. 08. 2024 a zvesená dňa 09. 09. 2024. Na úradnej tabuli Mestského úradu Nová Baňa bola verejná vyhláška vyvesená dňa 22. 08. 2024 a zvesená dňa 09. 09. 2024. Pätnásť deň vyvesenia verejnej vyhlášky je dňom doručenia.

Pamiatkový úrad SR ako správny orgán v súlade s ustanovením § 33 ods. 2 a § 27 ods. 1 správneho poriadku dal účastníkom konania možnosť pred vydaním rozhodnutia vyjadriť sa k podkladu rozhodnutia. Do podkladu bolo možné nahliadnuť aj na Mestskom úrade Nová Baňa a na Pamiatkovom úrade SR. K podkladu sa účastníci konania v stanovenej lehote nevyjadrili.

Pamiatkový úrad SR v priebehu správneho konania zistil skutočný stav veci tak, ako to ustanovuje § 32 ods. 1 správneho poriadku, pričom vychádzal najmä z predloženej historickej, urbanistickej, architektonickej a umelecko-historickej charakteristiky objektov navrhnutých na vyhlásenie za národnú kultúrnu pamiatku. Následne posúdil splnenie kritérií podľa § 15 ods. 1 pamiatkového zákona, podľa ktorého sa vec, ktorá má pamiatkovú hodnotu, vyhlasuje za národnú kultúrnu pamiatku. Keďže podklad jednoznačne preukázal pamiatkovú hodnotu, ktorou je podľa § 2 ods. 2 pamiatkového zákona súhrn významných historických, spoločenských, krajinných, urbanistických, architektonických, vedeckých, technických, výtvarných alebo umelecko-remeselných hodnôt, pre ktoré môžu byť veci predmetom individuálnej alebo územnej ochrany, došlo k splneniu kritérií na vyhlásenie kalvárie v Novej Bani ako nehnuteľnej veci za kultúrnu pamiatku vo verejnom záujme.

Správny orgán vychádzal zo skutočnosti, že areál kalvárie s kostolom sv. Kríža a kaplnkami krížovej cesty vybudovaný na pohľadovo exponovanom mieste na západnom okraji Novej Bane predstavuje intaktne zachovanú súčasť historickej štruktúry mesta. Vrcholový kostol sv. Kríža spolu so zastaveniami krížovej cesty a prípravou kaplnkou Krista Trpiteľa vytvárajú ucelený súbor. Hmotovo-priestorová skladba areálu, rovnako aj zachovaná historická dispozícia a výraz objektu kostola a jednotlivých kaplniek krížovej cesty postavených v duchu klasicizmu, predstavujú hodnotný doklad sakrálnej architektúry 1. polovice 19. storočia. Kalvária dodnes tvorí krajinnú dominantu, je živou súčasťou miestneho cirkevného života a miestom oddychu s výhľadom na mesto. Kostol a všetky kaplnky sú dôležité pre zachovanie celistvosti stavebného diela situovanom v lesnom prostredí v okrajovej časti Novej Bane.

Pred vznikom súčasnej kalvárie v Novej Bani nie je vylúčená na úpätí kopca Záhrb existencia staršej skromnejšej kalvárie, ktorá nie je pramenne exaktne doložená. V 18. storočí tu existovalo bratstvo *Confraternitas agoniae Christi* (bratstvo Kristovej agónie/Pohrebné bratstvo), ktoré sa podieľalo aj na výstavbe terajšej kalvárie. Existenciu staršej kalvárie by mohla dokladať kaplnka Trpiaceho Krista situovaná pred nástupom na krížovú cestu. Kaplnka býva v niektorej literatúre označovaná ako klasicistická z roku 1822. Výstavba súčasného kalvárskeho kostola sv. Kríža sa začala 26. mája 1824. Kalvária bola postavená vďaka milodarom veriacich a pomoci bratstva Kristovej agónie. Reliéfy s výjavmi krížovej cesty v kaplnkách jednotlivých zastavení pochádzajú zo začiatku 20. storočia. Kostol aj kaplnky boli viackrát obnovené, väčšie obnovy boli realizované v rokoch 1925 a 1956, avšak rozsah prác nie je známy. Zastavenia krížovej cesty boli reštaurované v roku 2020.

Kalvársky vrch je neoddeliteľnou súčasťou areálu kalvárie a spočíva v ňom hlavná podstata krajinej a urbanistickej pamiatkovej hodnoty tohto súboru. Tvorí východnú stranu kopca Záhrb, v spodnej časti vrchu má terén mierny sklon a v hornej tretine je stúpanie strmšie. Kalvária je prístupná z miestnej komunikácie – Záhrbskej ulice vedúcej pomedzi zástavbu rodinných domov. Kalvársky vrch je v časti, kde sa nachádzajú zastavenia krížovej cesty, tvorený stromovým porastom lesného charakteru zloženého z viacerých druhov listnatých stromov. Lesným porastom vedie pomerne pravidelne serpentínový nespevnený chodník, pozdĺž ktorého sú situované kaplnky zastavení krížovej cesty. V hornej tretine chodník stúpa priamo až na vrchol kopca. Vrchol kalvárskeho vrchu je nezalesnený.

Kalvársky vrch je nositeľom súboru pamiatkových hodnôt v zmysle § 2 ods. 2 pamiatkového zákona:

Hodnoty historickej: Kalvária svedčí o duchovnom živote v Novej Bani v minulosti a rovnako aj v súčasnosti. Dodnes sa tu rovnako ako v minulosti konajú procesie veriaceho ľudu vedené miestnym farárom vrcholiace omšou v kalvárskom kostole.

Hodnoty spoločenskej: Kalvária v Novej Bani bola vybudovaná ako miesto vykonávania verejných liturgických procesií v duchu dobového fenoménu pútnictva. Na kalvárii sa aj v súčasnosti konajú pravidelne náboženské procesie a sväté omše, a to v stredu pred Zeleným štvrtkom, na krížové dni (tri dni pred sviatkom Nanebovstúpenia) s prosbou o požehnanie úrody a v nedeľu po 20. auguste na výročie posviacky. Na Zelený štvrtok po večernej omši nasleduje hodina s Trpiacim Kristom. Okrem toho je areál Kalvárie využívaný ako oddychové miesto v prírodnom prostredí Novej Bane s výhľadom na mesto.

Hodnoty krajinnej: Areál kalvárie bol vybudovaný na pohľadovo exponovanom mieste na vrchole kopca na západnom okraji mesta. Dodnes tvorí krajinnú dominantu uplatňujúcu sa v diaľkových pohľadoch z viacerých strán. Kalvársky vrch je krajinnou štruktúrou, ktorá umožňuje vnímanie Kalvárskej cesty v diaľkových, ale aj vnútorných pohľadoch.

Hodnoty urbanistickej: Areál kalvárie je súčasťou prírodného prostredia v západnej časti Novej Bane. Hlavná kompozícia urbanisticko-architektonického komplexu kalvárskeho areálu je založená na pomerne pravidelnom serpentínovom klúkatení nespevneného lesného chodníka v spodnej časti a priamom stúpaní v hornej tretine, pozdĺž ktorého sú situované jednotlivé zastavenia krížovej cesty. Dominantnou stavbou areálu, kompozičným a ideovým vyvrcholením kalvárie je kostol sv. Kríža situovaný na samotnom vrchole kopca, ktorý je nezalesnený a tvorený udržiavaným trávnatým porastom. Kalvária predstavuje intaktné zachovanú súčasť historickej štruktúry okrajovej časti Novej Bane.

Rímskokatolícky kostol sv. Kríža postavený v roku 1824 a zachovaný v pôvodnom architektonickom a umelecko-remeselnom výraze je typickým reprezentantom sakrálnych stavieb 19. storočia postavených v duchu klasicizmu. Vrcholový kostol sv. Kríža spolu so zastaveniami krížovej cesty vytvárajú ucelený súbor kalvárie, tvorí jej intaktnú súčasť a predstavuje ideologické vyvrcholenie celého areálu.

Kostol predstavuje jednolodňovú stavbu s pozdĺžnou osou orientovanou v smere východ – západ. Loď kostola má obdĺžnikový pôdorys s polkruhovým záverom svätyne na západe a hlavným vstupom vedúcim z východu. Nad vstupom vo východnej časti strechy je situovaná jednopodlažná vstavaná veža. Loď kostola s obdĺžnikovým pôdorysom je zaklenutá tromi poľami pruskej klenby oddelenými klenbovými pásmi dosadajúcimi na prístenné pilastre. Na západe sa na loď prostredníctvom víťazného oblúka napája polkruhový záver svätyne zaklenutý konchou. Interiér lode je presvetlený vertikálne orientovanými okennými otvormi so segmentovým záklenkom na severnej aj južnej strane. Nad vstupným portálom na východe je termálne okno. Vo svätyni po stranách oltára je z každej strany plytká nika s polkruhovým záklenkom. Interiér je bielej, zlatej a okrovej farebnosti. Podlaha v interiéri je pravdepodobne pôvodná tvorená kamennými kvádrmi. Hlavná východná fasáda kostola je riešená najreprezentatívnejšie. Uprostred fasády je mierne vystupujúci rizalit. Fasáda je jednoosová s centrálnou situovaným vstupom v úrovni prízemí. Vstupný portál je s polkruhovým záklenkom nad rovným profilovaným prekladom. Po stranách vstupného portálu sú pilastre s jednoduchými rímsovými hlavicami nesúce kladie s vročením ukončenia výstavby kostola. V osi vstupného portálu sa nad kladím nachádza termálne okno s kamenným ostením s jemnou profiláciou. Východná fasáda veže je vertikálne členená postrannými pilastrami s jednoduchými profilovanými rímsovými hlavicami. Fasáda je jednoosová. V osi je situovaný zvukový otvor zvonového podlažia. Západná fasáda má jednoduchý architektonický výraz, bez vertikálneho členenia, jednoosová, v stredovej osi sú nad sebou situované dva zaslepené kruhové okenné otvory. Západná fasáda veže je vertikálne členená postrannými pilastrami s jednoduchými profilovanými rímsovými hlavicami. Fasáda je jednoosová. V osi je situovaný zvukový otvor zvonového podlažia, čiastočne prekrytý strechou lode kostola. Južná a severná fasáda sú riešené identicky, bez vertikálneho členenia, dvojosová s okennými otvormi. Južná a severná fasáda veže je vertikálne

členená postrannými pilastrami s jednoduchými profilovanými rímsovými hlavicami. Horizontálne členenie tvorí profilovaná korunná rímsa. Fasáda je jednoosová. V osi je situovaný zvukový otvor zvonového podlažia. Kostol je zastrešený valbovou strechou, veža má ihlanovú strechu s konvexne prehnutými stranami a výraznou profilovanou rímsou pod vrcholom zastrešenia.

Kostol je nositeľom súboru pamiatkových hodnôt v zmysle § 2 ods. 2 pamiatkového zákona:

Hodnoty architektonickej: Kalvársky kostol sv. Kríža je zachovaný v hmote z doby svojho vzniku v roku 1825 a architektonickým prevedením deteguje dobu výstavby. Kostol neprešiel zásadnými stavebnými úpravami a zachoval si pôvodný klasicizujúci architektonický výraz. Má zachované pôvodné pôdorysné a dispozičné riešenie, vertikálne a horizontálne konštrukčné prvky, pruské klenby v lodi, rovnako aj pôvodné výškové riešenie a tvar strechy. Fasády majú jednoduchý architektonický výraz v duchu klasicizmu, zachované sú pôvodné kamenné ostenia okenných otvorov a vstupného portálu. Kostol predstavuje hodnotný doklad sakrálnej architektúry 1. polovice 19. storočia s architektonickým výrazom prezentujúcim charakteristické slohové prvky typické pre klasicizmus, akými sú lizény a kladie na hlavnej fasáde kostola, korunné profilované rímsy, pilastre členiace fasády veže, tvar okenných otvorov a vstupného portálu so zachovanými kamennými ostentiami, pruské klenby v lodi.

Hodnoty krajinnnej: Kostol sv. Kríža bol vybudovaný na pohľadovo exponovanom mieste na vrchole kopca na západnom okraji mesta. Dodnes tvorí krajinnú dominantu uplatňujúcu sa v diaľkových pohľadoch z viacerých strán.

Hodnoty urbanistickej: Areál Kalvárie je súčasťou prírodného prostredia v západnej časti Novej Bane. Hlavná kompozícia urbanisticko-architektonického komplexu kalvárskeho areálu je založená na pomerne pravidelnom serpentínovom klukatení nespevneného lesného chodníka v spodnej časti a priamom stúpaní v hornej tretine, pozdĺž ktorého sú situované jednotlivé zastavenia krížovej cesty. Dominantnou stavbou areálu, kompozičným a ideovým vyvrcholením Kalvárie je kostol sv. Kríža situovaný na samotnom vrchole kopca. Kalvária predstavuje intaktne zachovanú súčasť historickej štruktúry okrajovej časti Novej Bane.

Hodnoty historickej: Kalvária svedčí o duchovnom živote v Novej Bani v minulosti a rovnako aj v súčasnosti. Dodnes sa tu rovnako ako v minulosti konajú procesie veriaceho ľudu vedené miestnym farárom vrcholiace omšou v kalvárskom kostole.

Hodnoty spoločenskej: Kalvária v Novej Bani bola vybudovaná ako miesto vykonávania verejných liturgických procesií v duchu dobového fenoménu pútnictva. Na Kalvárii sa aj v súčasnosti konajú pravidelne náboženské procesie a sväté omše, a to v stredu pred Zeleným štvrtkom, na krížové dni (tri dni pred sviatkom Nanebovstúpenia) s prosbou o požehnanie úrody a v nedeľu po 20. auguste na výročie posviacky. Na Zelený štvrtok po večernej omši nasleduje hodina s Trpiacim Kristom. Okrem toho je areál Kalvárie využívaný ako oddychové miesto v prírodnom prostredí Novej Bane s výhľadom na mesto.

Kaplnka Trpiaceho Krista (prípravná kaplnka krížovej cesty) je zachovaná v pôvodnom jednoduchom architektonickom a umelecko-remeselnom výraze. Nie je vylúčené, že by mohla predstavovať pozostatok staršej Kalvárie nachádzajúcej sa na kopci Záhrb, ktorá tu stála pred výstavbou súčasnej Kalvárie. V súčasnosti však kaplnka predstavuje intaktnú súčasť Krížovej cesty vrcholiacej kalvárskym kostolom sv. Kríža. Nachádza sa v nej novší obraz s výjavom *Rozlúčky Krista s Matkou*, ktorý obsahovo predchádza a dopĺňa výjavy Krížovej cesty, rovnako aj ideológiu celého areálu. Pôvodne sa tu pravdepodobne nachádzal obraz oválneho tvaru s vyobrazením *Bolestného Krista – Ecce Homo*, ktorý bol neskôr prenesený do kalvárskeho kostola. Kaplnka má jednoduchý architektonický výraz s pravouhlým pôdorysom a polkruhovým ukončením na západnej strane, interiér je zaklenutý konchou a zastrešená je sedlovou strechou s valbou nad polkruhovým záverom. Hladké fasády omietnuté na bielo sú bez výrazného architektonického členenia. Nad vstupom je

nápis označujúci zasvätenie kaplnky, nad ktorým je obraz s výjavom modliaceho sa Krista na Olivovej hore. Po stranách vstupu sú novodobé kamenné nápisové tabule - severná informuje o histórii Kalvárie v Novej Bani a na druhej je úvodná modlitba krížovej cesty.

Kaplnka je nositeľkou súboru pamiatkových hodnôt v zmysle § 2 ods. 2 pamiatkového zákona:

Hodnoty architektonickej: Objekt kaplnky je zachovaný v hmote z doby svojho vzniku pravdepodobne z roku 1822 a architektonickým prevedením deteguje dobu výstavby. Prípravná kaplnka krížovej cesty má zachované pôvodné pôdorysné a dispozičné riešenie, vertikálne a horizontálne konštrukčné prvky, rovnako aj pôvodné výškové riešenie a tvar strechy.

Hodnoty krajinej: Areál Kalvárie s kostolom sv. Kríža a kaplnkami krížovej cesty bol vybudovaný na pohľadovo exponovanom mieste na vrchole kopca Záhrb na západnom okraji mesta. Dodnes tvorí krajinnú dominantu uplatňujúcu sa v diaľkových pohľadoch z viacerých strán.

Hodnoty urbanistickej: Prípravná kaplnka Trpiaceho Krista je súčasťou Kalvárie, ktorej areál je súčasťou prírodného prostredia v západnej časti Novej Bane. Hlavná kompozícia urbanisticko-architektonického komplexu kalvárskeho areálu je založená na pomerne pravidelnom serpentínovom klúkatení nespevneného lesného chodníka v spodnej časti a priamom stúpaní v hornej tretine, pozdĺž ktorého sú situované jednotlivé zastavenia krížovej cesty. Prípravná kaplnka Trpiaceho Krista sa nachádza pred vlastným nástupom na krížovú cestu. Kalvária predstavuje intaktne zachovanú súčasť historickej štruktúry okrajovej časti Novej Bane.

Hodnoty historickej: Kalvária svedčí o duchovnom živote v Novej Bani v minulosti a rovnako aj v súčasnosti. Dodnes sa tu konajú procesie veriaceho ľudu vedené miestnym farárom vrcholiace omšou v kalvárskom kostole. Prípravná kaplnka Trpiaceho Krista býva v niektorej literatúre označovaná ako klasicistická z roku 1822 a nie je vylúčené, že pochádza zo staršej Kalvárie, ktorá zatiaľ nie je pramenne doložená, ale o jej existencii napovedajú viaceré skutočnosti.

Hodnoty spoločenskej: Kalvária v Novej Bani bola vybudovaná ako miesto vykonávania verejných liturgických procesií v duchu dobového fenoménu pútnictva. Na Kalvárii sa aj v súčasnosti konajú pravidelne náboženské procesie a sväté omše, a to v stredu pred Zeleným štvrtkom, na krížové dni (tri dni pred sviatkom Nanebovstúpenia) s prosbou o požehnanie úrody a v nedeľu po 20. auguste na výročie posviacky. Na Zelený štvrtok po večernej omši nasleduje hodina s Trpiacim Kristom. Okrem toho je areál Kalvárie využívaný ako oddychové miesto v prírodnom prostredí Novej Bane s výhľadom na mesto.

Kaplnky krížovej cesty (I. – XIV. zastavenie) sú typickým reprezentantom tzv. malých sakrálnych stavieb 19. storočia a spolu s klasicistickým vrcholovým kostolom sv. Kríža vytvárajú ucelený súbor Kalvárie. Jednotlivé kaplnky sú dôležité pre zachovanie celistvosti stavebného diela situovanom v lesnom prostredí v okrajovej časti Novej Bane. Zachované sú v pôvodnom jednoduchom architektonickom a umelecko-remeselnom výraze a vhodne dopĺňajú význam a ideológiu celého areálu.

Kaplnky boli vystavané v roku 1825 a majú identické architektonické prevedenie. Kaplnky majú podobu malej hranolovej stavby na obdĺžnikovom pôdoryse s rozmermi 125 x 85 cm (Š x H) a s výškou 167 cm. Postavená je na kamennom neomietanom sokli, ktorý sa výškovo prispôbuje sklonu terénu. Celková výška kaplnky je 207 cm. Horná časť je omietnutá nabielo. Náročia na čelnej strane sú v 2/3 skosené. Uprostred čelnej strany je pravouhlá nika, v ktorej sa nachádza kovový reliéf výjavu zastavenia. Špalety niky sú obložené platňami z umelého kameňa pieskovej farebnosti s miernym presahom parapetnej dosky. Nad nikou je v štíte upevnené kovové číslovanie zastavenia. Reliéf neznámeho autora osadený v nike pochádza zo začiatku 20. storočia. Kaplnka je ukončená sedlovou strechou z umelého kameňa sivej farby, vo vrchole s kovovým latinským krížom.

Kaplnky sú nositeľkami súboru pamiatkových hodnôt v zmysle § 2 ods. 2 pamiatkového zákona:

Hodnoty krajinej: Areál Kalvárie s kostolom sv. Kríža a kaplnkami krížovej cesty bol vybudovaný na pohľadovo exponovanom mieste na vrchole kopca Záhrb na západnom okraji mesta. Dodnes tvorí krajinnú dominantu uplatňujúcu sa v diaľkových pohľadoch z viacerých strán.

Hodnoty urbanistickej: Kaplnky krížovej cesty tvoria súčasť Kalvárie, ktorej areál je súčasťou prírodného prostredia v západnej časti Novej Bane. Hlavná kompozícia urbanisticko-architektonického komplexu kalvárskeho areálu je založená na pomerne pravidelnom serpentínovom klukatení nespevneného lesného chodníka v spodnej časti a priamom stúpaní v hornej tretine, pozdĺž ktorého sú situované jednotlivé zastavenia krížovej cesty. Kalvária predstavuje intaktné zachované súčasť historickej štruktúry okrajovej časti Novej Bane.

Hodnoty historickej: Kalvária svedčí o duchovnom živote v Novej Bani v minulosti a rovnako aj v súčasnosti. Dodnes sa tu konajú procesie veriaceho ľudu vedené miestnym farárom vrcholiace omšou v kalvárskom kostole.

Hodnoty spoločenskej: Kalvária v Novej Bani bola vybudovaná ako miesto vykonávania verejných liturgických procesií v duchu dobového fenoménu pútnictva. Na Kalvárii sa aj v súčasnosti konajú pravidelne náboženské procesie a sväté omše, a to v stredu pred Zeleným štvrtkom, na krížové dni (tri dni pred sviatkom Nanebovstúpenia) s prosbou o požehnanie úrody a v nedeľu po 20. auguste na výročie posviacky. Na Zelený štvrtok po večernej omši nasleduje hodina s Trpiacim Kristom. Okrem toho je areál kalvárie využívaný ako oddychové miesto v prírodnom prostredí Novej Bane s výhľadom na mesto.

Hodnoty architektonickej: Jednotlivé zastavenia krížovej cesty majú jednoduché architektonické prevedenie v podobe drobných blokových stavieb s vysokým kamenným soklom, sedlovou strechou a pravouhlou nikou na čelnej strane, v ktorej je osadený kovový reliéf s výjavom zastavenia.

Hodnoty výtvarnej: Kovové reliéfy s výjavom daného zastavenia osadené v nike na čelnej strane príslušnej kaplnky pochádzajú zo začiatku 20. storočia. Reliéfy majú pravouhlý formát s vertikálnou orientáciou. Rovnaké reliéfné vyobrazenia výjavov možno nájsť v Diakovciach, Stupave, Starej Turej, Topolčiankach.

Kalvária v Novej Bani ako súbor objektov s vyššie definovanými pamiatkovými hodnotami v spojení so spoločenským záujmom na zachovaní vecí napĺňa stanovené kritéria pre vyhlásenie za národnú kultúrnu pamiatku.

Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov v čl. 44 ods. 2 ukladá každému povinnosť chrániť a zveľaďovať životné prostredie a kultúrne dedičstvo. Podrobnosti o právach a povinnostiach v súvislosti s touto povinnosťou sú ustanovené zákonom (čl. 44 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky). Ochrana kultúrneho dedičstva je verejným záujmom, čo vyjadruje aj Deklarácia Národnej rady Slovenskej republiky v uznesení č. 91/2001 Z. z., pričom Slovenská republika je tiež v tejto oblasti viazaná medzinárodnými svetovými a európskymi dohovormi o ochrane kultúrneho a prírodného dedičstva.

V zmysle ustanovenia § 27 ods. 1 pamiatkového zákona sa základná ochrana kultúrnej pamiatky rozumie súhrn činností a opatrení vykonávaných na predchádzanie ohrozeniu, poškodeniu, zničeniu alebo odcudzeniu kultúrnej pamiatky, na trvalé udržiavanie dobrého stavu vrátane prostredia kultúrnej pamiatky a na taký spôsob využívania a prezentácie, ktorý zodpovedá jej pamiatkovej hodnote a technickému stavu.

Podľa § 27 ods. 2 pamiatkového zákona v bezprostrednom okolí nehnuteľnej kultúrnej pamiatky nemožno vykonávať stavebnú činnosť ani inú činnosť, ktorá by mohla ohroziť pamiatkové hodnoty kultúrnej pamiatky. Bezprostredné okolie nehnuteľnej kultúrnej pamiatky je priestor v okruhu desiatich metrov od nehnuteľnej kultúrnej pamiatky; desať metrov sa počíta od obvodového plášťa stavby, ak nehnuteľnou kultúrnou pamiatkou je stavba, alebo od hranice pozemku, ak je nehnuteľnou kultúrnou pamiatkou aj pozemok.

Vzhľadom na uvedené rozhodol správny orgán tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Poučenie:

Podľa § 53 a § 54 ods. 1 a 2 správneho poriadku má účastník konania právo podať proti tomuto rozhodnutiu odvolanie na Pamiatkový úrad SR, Cesta na Červený most 6, 814 06 Bratislava v lehote do 15 dní odo dňa doručenia rozhodnutia účastníkovi konania.

Toto rozhodnutie je preskúmateľné súdom až po vyčerpaní riadnych opravných prostriedkov.

Ing. arch. Pavol Ižvolt, PhD.
generálny riaditeľ

Rozhodnutie sa doručuje účastníkom konania verejnou vyhláškou na:

úradnej tabuli Mestského úradu Nová Baňa

úradnej tabuli Pamiatkového úradu SR

webovom sídle Pamiatkového úradu SR – www.pamiatky.sk

centrálnej úradnej elektronickej tabuli – www.slovensko.sk

Vyvesené dňa:

Zvesené dňa:

Potvrdené dňa:

Pečiatka a podpis:

Rozhodnutie sa doručuje – doporučene (el. poštou):

Rímskokatolícka cirkev, farnosť Nová Baňa, A. Kmeťa 16, 968 01 Nová Baňa

Mesto Nová Baňa, Námestie slobody 1, 968 01 Nová Baňa

Rozhodnutie sa doručuje – doporučene (po nadobudnutí právoplatnosti):

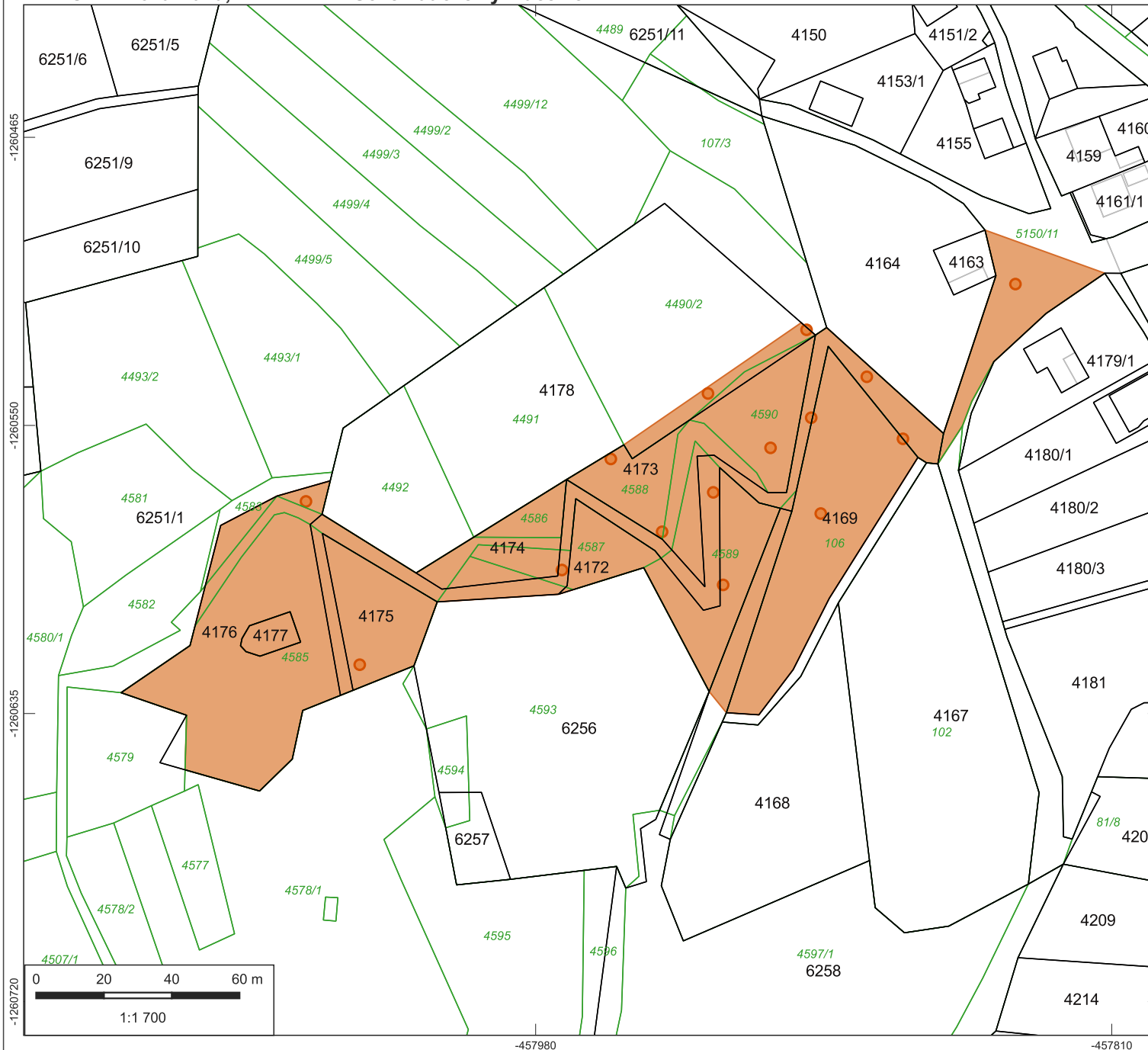
Okresný úrad Žarnovica, Katastrálny odbor

Na vedomie:

Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica

Pamiatkový úrad SR – založenie do spisu (2x)

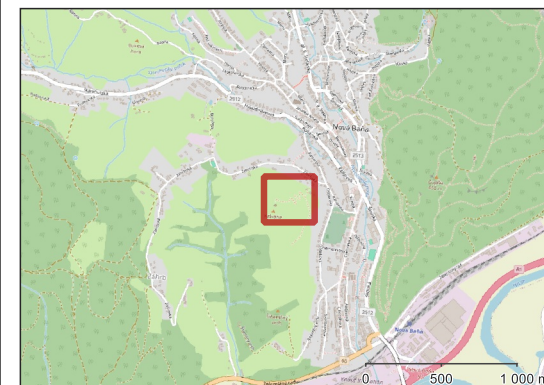
PRÍLOHA: Nová Baňa, KALVÁRIA - Schematické vyznačenie NKP

PAMIATKOVÝ ÚRAD
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ODBOR EVIDENCIE PAMIATKOVÉHO FONDU - PAMIS
Cesta na Červený most 3946/6, 814 06 Bratislava
www.pamiatky.sk, e-mail: uzpf@pamiatky.gov.sk



Dátum vyhotovenia výkresu: 2024-09-19
Vymedzené a vyhotovené v prostredí QGIS
Súr. systém: S-JTSK / Krovak East North (EPSG:5514)
Podkladové mapy © ÚGKK SR



Zobrazené administratívne územia:

Kraj:	Okres:	Obec:	Kat. územie
Banskobystrický	Žarnovica	Nová Baňa	Nová Baňa

▭ Parcely reg. C

▭ Parcely reg. E

— Zlučkové čiary

● Vyhlásená národná kultúrna pamiatka

■ Vyhlásená národná kultúrna pamiatka

Názov NKP	Názov PO	Pamiatková rezervácia	Pamiatková zóna	Ochranné pásmo	Katastrálne územie	Parcela reg. C	Parcela reg. E
KALVÁRIA	KALVÁRIA				Nová Baňa	4162/1, 4169, 4170, 4171, 4172, 4173, 4174, 4175, 4176, 4178	106, 4490/2, 4583, 4585, 4586, 4587, 4588, 4589, 4590, 4593, 5150/11, 5254/2, 5255
KALVÁRIA	KOSTOL				Nová Baňa	4177	

Názov NKP	Názov PO	Pamiatková rezervácia	Pamiatková zóna	Ochranné pásmo	Katastrálne územie	Parcela reg. C	Parcela reg. E
KALVÁRIA	KAPLNKA				Nová Baňa	4162/1	5150/11
KALVÁRIA	KAPLNKA KRÍŽOVEJ CESTY				Nová Baňa	4171	5254/2
KALVÁRIA	KAPLNKA KRÍŽOVEJ CESTY				Nová Baňa	4171	5254/2
KALVÁRIA	KAPLNKA KRÍŽOVEJ CESTY				Nová Baňa	4178	4490/2
KALVÁRIA	KAPLNKA KRÍŽOVEJ CESTY				Nová Baňa	4171	5254/2
KALVÁRIA	KAPLNKA KRÍŽOVEJ CESTY				Nová Baňa	4169	106
KALVÁRIA	KAPLNKA KRÍŽOVEJ CESTY				Nová Baňa	4173	4590
KALVÁRIA	KAPLNKA KRÍŽOVEJ CESTY				Nová Baňa	4178	4490/2
KALVÁRIA	KAPLNKA KRÍŽOVEJ CESTY				Nová Baňa	4171	4589
KALVÁRIA	KAPLNKA KRÍŽOVEJ CESTY				Nová Baňa	4172	4589
KALVÁRIA	KAPLNKA KRÍŽOVEJ CESTY				Nová Baňa	4173	4588
KALVÁRIA	KAPLNKA KRÍŽOVEJ CESTY				Nová Baňa	4173	4588
KALVÁRIA	KAPLNKA KRÍŽOVEJ CESTY				Nová Baňa	4171	4587
KALVÁRIA	KAPLNKA KRÍŽOVEJ CESTY				Nová Baňa	4176	4583
KALVÁRIA	KAPLNKA KRÍŽOVEJ CESTY				Nová Baňa	4175	4585